

Informe d'avaluació d'impacte de gènere del *Projecte d'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional d'organització i funcionament dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional*

Fets

En data 6 de juny de 2022 la directora general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe d'avaluació d'impacte de gènere del *Projecte d'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional d'organització i funcionament dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional*; en virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb l'establert en l'article 5.3 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, que disposa que «en el procediment d'elaboració de les lleis i de les disposicions de caràcter general dictades, en el marc de les seves competències, per les administracions públiques de les Illes Balears, s'hi ha d'incorporar un informe d'avaluació d'impacte de gènere, que tindrà per objecte, com a mínim, l'estimació de l'impacte potencial del projecte normatiu en la situació de les dones i dels homes com a col·lectiu, i també l'anàlisi de les repercussions positives o adverses, en matèria d'igualtat, de l'activitat projectada».

Revisió del contingut

Consideracions jurídiques

Els principals fonaments jurídics relacionats amb la promoció de la igualtat real i efectiva entre dones i homes d'àmbit internacional, estatal i autonòmic, són, entre d'altres:

1. La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW), aprovada per l'Assemblea General de Nacions Uni-

C. d'Aragó, 26, 1r E
07006 Palma
Tel. 971 17 89 89
<http://ibdona.caib.es>

<https://vd.caib.es/1657189772810-460350568-8807376010393364855>

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/1657189772810-460350568-8807376010393364855>

CSV: 1657189772810-460350568-8807376010393364855

des el 18 de desembre de 1979, ratificada per Espanya.

2. La Carta de Drets Fonamentals, signada i proclamada el 7 de desembre de 2000 en el Consell Europeu de Niça, en els articles 21 i 23. La Carta Europea per a la igualtat de dones i homes en la vida local, que convida als governs regionals i locals a exercir les seves competències en favor d'una major igualtat entre totes les persones. La Constitució espanyola, en són especialment rellevants l'article 14 i el 9.2.
3. La Llei 30/2003, de 13 d'octubre, sobre mesures per incorporar la valoració de l'impacte de gènere en les disposicions normatives elaborades pel Govern.
4. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
5. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.
6. La Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, a l'article 17.
7. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

Anàlisi del context

Constitueix l'objecte de la norma la regulació de les actuacions dels equips d'atenció primerenca (EAP d'ara en endavant) com a serveis d'orientació educativa dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, així com la seva estructura, organització, àmbit d'actuació, funcions i funcionament per garantir l'orientació i el suport educatiu i facilitar als centres de primer cicle d'educació infantil l'organització d'una resposta educativa inclusiva.

Revisió del llenguatge

La resolució 14.1 aprovada per la Conferència General de la UNESCO de 1987 estableix que en la mesura possible, s'ha d'evitar l'ús de terminologia que es refereixi explícita o implícitament a un sol sexe. Per altra banda, l'any 1990 el Consell de Ministres de la Unió Europea va aprovar la Recomanació sobre l'eliminació del sexisme en el llenguatge, considerant que aquest és un instrument essencial en la formació de la identitat social de les persones i va proposar tres mesures bàsiques a complir per part dels Estats membres:

— Incorporar iniciatives que promoguin un llenguatge no sexista.

— Promoure en els textos jurídics, educatius i de l'administració pública l'ús de terminologia harmònica amb el principi d'igualtat de gènere.

— Fomentar la utilització d'un llenguatge lliure de sexisme en els mitjans de comunicació.

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes, planteja a l'article 14.11 entre els criteris generals d'actuació dels poders públics «La implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques».

Per altra banda, l'Article 8 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, disposa que:

1. Les administracions públiques de les Illes Balears han de garantir un ús no sexista del llenguatge. Els poders públics i els organismes, les entitats i les societats dependents d'aquests faran un ús no sexista del llenguatge en totes les seves comunicacions escrites, en l'atenció personal i en els mitjans de comunicació.
2. Les administracions públiques de les Illes Balears promouran que en tots els àmbits tant públics com privats es faci un ús no sexista del llenguatge.
3. Les administracions públiques de les Illes Balears han de reproduir una imatge plural, diversa i no estereotipada de les dones i els homes, tal com estableix la normativa vigent en matèria de publicitat audiovisual i de publicitat il·lícita.

S'han detectat expressions que invisibilitzen les dones en el text, per la qual cosa es fan les indicacions següents per a la utilització d'un llenguatge inclusiu, es suggereix que es substitueixi:

- «dels alumnes» per «de l'alumnat», que és una expressió genèrica i es refereix al conjunt d'alumnes sense fer distinció de gènere
- «els professors» per «els professors i professores», o bé els genèrics «el professorat», «el personal docent» o «l'equip educatiu»
- «del coordinador» per «del coordinador o coordinadora»
- «als directors» per «als directors o directores» o bé el genèric «la direcció del centre», si el context ho permet. Ídem per la forma singular «el director» per «el director o directora»
- «dels seus fills» per «dels seus fills, filles, tutelats o tutelades»
- «el tutor» per «el tutor o tutora»
- «professors» per «professors i professores» o bé «professorat»

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes és la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules: les nines, ja des de la pri-

mera infància, aprenen amb un llenguatge androcèntric un coneixement androcèntric que les oculta i les converteix en invisibles com a subjectes que aprenen.

Cal reflectir la presència de les dones en els texts que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric, especialment quan es refereix a persones físiques.

Anàlisi de la pertinència

El projecte normatiu examinat per la seva naturalesa pot i ha d'incidir sobre les desigualtats entre dones i homes, atès que l'educació és un pilar fonamental en la construcció dels individus i de la societat. L'escola i els serveis que ofereix, com els que es presten des dels EAP, té una funció socialitzadora indiscutible i les institucions educatives tenen la responsabilitat i el deure de vetllar pel respecte dels drets i les llibertats fonamentals i en la igualtat de drets i oportunitats entre dones i homes. Per tant, és oportú tenir en compte la dimensió de gènere i incorporar mesures positives que contribueixin a l'eliminació de les desigualtats de gènere.

Conseqüentment, l'educació ha de tenir un impacte transformador i la perspectiva de gènere ha de ser un dels elements fonamentals de la norma. Pot modificar rols i estereotips de gènere i pot intervenir en el desenvolupament d'una societat més igualitària, equitativa i justa. És per això que en base a la legislació vigent es recorden les següents disposicions:

— L'article 4, especialment els punts 1 i 2 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, referent als principis i valors del sistema educatiu:

1. El sistema educatiu espanyol ha d'incloure entre les seves finalitats la formació en el respecte dels drets i les llibertats fonamentals i de la igualtat entre homes i dones, així com en l'exercici de la tolerància i de la llibertat dins els principis democràtics de convivència. Igualment, el sistema educatiu espanyol ha d'incloure, dins els seus principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la plena igualtat entre homes i dones i la formació per a la prevenció de conflictes i per a la resolució pacífica d'aquests.
2. L'educació infantil ha de contribuir a desenvolupar en la infància l'aprenentatge en la resolució pacífica de conflictes.

— Els articles 23 i 24 de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes; sobre l'acció administrativa per la igualtat:

Article 23. L'educació per a la igualtat de dones i homes.

El sistema educatiu ha d'incloure entre els seus fins l'educació en el respecte dels drets i les llibertats fonamentals i en la igualtat de drets i oportunitats entre dones i homes.

Així mateix, el sistema educatiu ha d'incloure, dins els principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la igualtat efectiva entre dones i homes i el foment de la igualtat plena entre les unes i els altres.

Article 24. Integració del principi d'igualtat en la política d'educació.

1. Les administracions educatives han de garantir el mateix dret a l'educació de dones i homes a través de la integració activa, en els objectius i en les actuacions educatives, del principi d'igualtat de tracte, i evitar que, per comportaments sexistes o pels estereotips socials associats, es produeixin desigualtats entre dones i homes.
2. Les administracions educatives, en l'àmbit de les seves respectives competències, han de desenvolupar, amb aquesta finalitat, les actuacions següents:
 - a) L'atenció especial en els currículums i en totes les etapes educatives al principi d'igualtat entre dones i homes.
 - b) L'eliminació i el rebuig dels comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposin discriminació entre dones i homes, amb especial consideració en els llibres de text i materials educatius.
 - c) La integració de l'estudi i aplicació del principi d'igualtat en els cursos i programes per a la formació inicial i permanent del professorat.
 - d) La promoció de la presència equilibrada de dones i homes en els òrgans de control i de govern dels centres docents.
 - e) La cooperació amb la resta de les administracions educatives per al desenvolupament de projectes i programes dirigits a fomentar el coneixement i la difusió, entre les persones de la comunitat educativa, dels principis de coeducació i d'igualtat efectiva entre dones i homes.
 - f) L'establiment de mesures educatives destinades al reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la Història.

— Els articles 26, 28, 30 i 51 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes:

Article 26. Disposicions generals

1. Les polítiques públiques educatives s'han d'adreçar a aconseguir un model educatiu basat en el desenvolupament integral de la persona al marge dels estereotips i els rols segons el sexe, l'orientació i la identitat sexuals, el rebuig de qualsevol forma de discriminació, el tractament de la diversitat afectiva i sexual, i la garantia d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere. Per això, s'ha de potenciar la igualtat real de dones i homes en totes les seves dimensions: curricular, organitzativa i altres.
2. L'administració educativa ha de tenir com un dels seus principis bàsics la prevenció de conductes violentes en tots els nivells educatius, especialment de la violència masclista.
3. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir la posada en marxa en els centres de projectes coeducatius que fomentin la construcció de les relacions igualitàries de les dones i els homes sobre la base de criteris d'igualtat que ajudin a identificar i eliminar les situacions de discriminació per orientació i identitat sexuals i les de violència masclista.
4. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir que en tots els centres educatius hi hagi una persona responsable de la coeducació, amb formació específica, que impulsi la igualtat de gènere i faciliti un coneixement millor dels obstacles i les discriminacions que dificulten la plena igualtat de dones i homes. Aquesta tasca de responsabilitat en matèria de coeducació pot ser compatible amb altres funcions en el centre.

C. d'Aragó, 26, 1r E
07006 Palma
Tel. 971 17 89 89
<http://ibdoncaib.es>

<https://vd.caib.es/1657189772810-460350568-8807376010393364855>

5. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir la formació permanent del professorat en matèria de coeducació.

6. L'administració educativa de les Illes Balears ha d'exigir el compliment de l'article 126.2 de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, de l'educació, en el sentit que, una vegada constituït el consell escolar del centre, aquest òrgan ha de designar una persona per impulsar mesures educatives per fomentar la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

7. L'Administració educativa ha d'arbitrar les mesures per garantir la participació equilibrada de dones i homes en els llocs directius i de decisió. Així mateix, ha de formular accions de conciliació en la vida laboral, la personal i la familiar per afavorir la promoció professional i la formació permanent de tot el personal docent.

8. Els centres educatius sostinguts amb fons públics han d'adoptar pràctiques de coeducació i afavorir la formació en igualtat, tal com disposa la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.

Article 28. Materials didàctics

1. En tots els centres educatius de les Illes Balears, públics, concertats i privats, no es poden elaborar, difondre i utilitzar materials didàctics que presentin les persones com a inferiors o superiors en dignitat segons el sexe, per orientació sexual o identitat sexual, o com a objectes sexuals, ni els que justifiquin o banalitzin la violència masclista, o hi incitin. Aquestes consideracions s'han d'aplicar als materials didàctics en qualsevol tipus de suport, inclosos els objectes digitals.

2. Els llibres de text i els materials, en qualsevol suport, dels centres educatius de les Illes Balears han de respectar les normes esmentades en el punt anterior, han de fer un ús no sexista del llenguatge, han d'evitar la invisibilització de les dones per mitjà del llenguatge i han de garantir en les imatges o les representacions la presència equilibrada i no estereotipada de dones i homes.

Article 30. Formació

1. L'administració educativa ha d'adoptar les mesures necessàries per incloure en els plans de formació del professorat una preparació específica en matèria d'igualtat d'oportunitats de dones i homes, coeducació, violència masclista i educació afectiva i sexual.

2. L'oferta de formació permanent adreçada al professorat, a més d'integrar la filosofia de la coeducació, ha d'incloure entre les temàtiques adreçades a la formació en centres les relacions amb la història de les dones i la prevenció, la detecció i les formes d'actuació davant la violència en l'àmbit escolar.

Article 51. Dret i deure de la coresponsabilitat de dones i homes en l'àmbit públic i privat

1. Les dones i els homes a les Illes Balears tenen el dret i el deure de compartir adequadament les responsabilitats familiars, les tasques domèstiques i la cura i l'atenció de les persones en situació de dependència, per possibilitar la conciliació de la vida laboral, la personal i la familiar i la configuració del seu temps, a fi d'assolir la igualtat efectiva d'oportunitats de dones i homes.

2. Les administracions públiques de les Illes Balears han de prendre mesures a fi de fomentar la coresponsabilitat en la vida laboral, la familiar i la personal de les dones i els homes, tenint en compte els nous models de família.

— L'article 5 de la Llei 8/2018, de 31 de juliol, de suport a les famílies:

Article 5. Situacions familiars amb necessitat de més protecció

1. Són famílies en situació de protecció especial les que han de tenir una atenció prioritària o específica, atesa l'especial dificultat per acomplir la cura i l'atenció als membres que en formen part, en situació de vulnerabilitat econòmica o social.
2. Les situacions familiars amb necessitat de més protecció són les següents:
 - a) Famílies nombroses.
 - b) Famílies monoparentals.
 - c) Famílies en risc social i víctimes de violència masclista.
 - d) Famílies amb persones en situació de dependència o amb persones amb discapacitat.
 - e) Famílies en situació de vulnerabilitat econòmica especial.
3. Aquestes situacions familiars són prioritàries en l'accés al conjunt dels programes i els serveis públics que desenvolupin i prestin les administracions i el sector públic de les Illes Balears, sens perjudici que també s'utilitzin altres factors de priorització, com ara la renda.

— Els apartats h) i j) de l'Article 26 de la Llei 8/2018:

- h) Incloure l'educació en valors relacionats amb la igualtat, la corresponsabilitat i l'educació emocional, i especialment la pluralitat familiar, com a part transversal de l'àmbit curricular, del material didàctic i del projecte educatiu de centre. Aquests continguts s'han d'integrar en els plans de formació del professorat per a la conscienciació sobre la diversitat familiar.
- j) El Govern de les Illes Balears garantirà una educació inclusiva que satisfaci les necessitats d'aprenentatge i faciliti el desenvolupament de les potencialitats de cada alumne tenint en compte les diferents situacions familiars.

El Projecte d'Ordre objecte d'anàlisi inclou elements correctors relatius al canvi d'actituds i mentalitats que faciliten l'inici d'un canvi social en pro de la no discriminació. En són una mostra els articles 3.f) i 11.e) que destaquen les relacions dels EAP amb les famílies, de tal manera que l'actuació dels i les professionals contribueixi a l'empoderament dels pares i mares, millorant les seves habilitats i promovent espais de coordinació i trobada.

Per altra banda, en referència a les famílies en situacions singulars és remarcable allò que disposa l'article 14 de l'Ordre, atès que els fills i filles de les famílies que es descriuen en el citat article mereixen especial atenció socioeducativa i suport per part dels i les professionals dels EAP i altres serveis. En relació a les situacions de major risc o vulnerabilitat social, és remarcable l'article 20.3 l) sobre l'accés als recursos dels infants en situació de vulnerabilitat socioeducativa i altres situacions de risc.

Destaquen també entre les actuacions del EAP, la promoció de l'educació en la no violència i la resolució pacífica de conflictes, tal i com s'exposa a l'article 17 de l'Ordre.

Propostes de millora i recomanacions

En base a l'expressat anteriorment, es considera que la normativa ha incorporat en el seu articulat les disposicions legals en matèria d'igualtat i suport a les famílies. No obstant, caldria fer un incís en les funcions de l'EAP sobre prevenció i detecció de les situacions de maltractament: a l'article 17.3 de l'Ordre s'especifica que «Els professionals dels EAP han de col·laborar activament en la prevenció, detecció i actuació davant qualsevol tipus de maltractament, sigui dins l'entorn escolar o qualsevol altre entorn, que pugui afectar els membres de la comunitat educativa». En base a l'article 95.2 de la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, per als i les professionals de l'àmbit que ens ocupa és especialment exigible el deure de comunicació i denúncia de les possibles situacions de maltractament:

Article 95. Deure de comunicació i denúncia

1. Qualsevol persona que tenguí notícia, sospita o evidència d'una situació de possible maltractament, risc o desemparament d'un infant o un adolescent, sens perjudici de prestar-li immediatament l'auxili que necessiti, té el deure de posar-ho en coneixement de l'autoritat o els seus agents més pròxims, que n'han de garantir la reserva i la confidencialitat degudes. En cas de particulars, es mantindrà l'anonimat de la persona comunicant si així ho desitja.

2. Aquest deure és especialment exigible a les persones que tinguin notícia, sospita o evidència d'aquestes situacions per raó de la seva professió, funció o càrrec en l'àmbit de l'atenció a la infància i l'adolescència. A aquest efecte, si es detecten aquestes situacions, independentment d'altres comunicacions que s'hagin de fer segons l'ordenament jurídic vigent, ho han de notificar al Registre Unificat de Maltractament Infantil.

Cal recordar que als efectes de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes a l'article 65.3 també es consideren víctimes les filles i els fills de la mare víctima de violència (es defineix allò que s'entén per violència masclista a l'article 65). Per tant, s'hauria incorporar l'article 95.2 de la Llei 9/2019 a l'Ordre, de tal manera que entre les funcions de l'EAP (juntament amb la resta de membres del centre educatiu) s'especifiqui i clarifiqui el seu deure de comunicació i denúncia de les possibles situacions de maltractament, risc o desemparament dels infants beneficiaris del servei.

A més, es recomana introduir els suggeriments de la revisió del llenguatge per tal d'evitar una redacció sexista del text normatiu. Per evitar l'ús del masculí com a genèric disposem d'altres recursos lingüístics: l'ús de formes dobles o formes genèriques o el canvi de redacció de la frase.

Sol·licitud informació

D'acord el que estableix l'article 5.4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes «de conformitat amb l'informe d'avaluació d'impacte de gènere, el projecte normatiu ha de respectar la igualtat de sexes mitjançant la reducció o l'eliminació de les desigualtats detectades i ha d'incloure les mesures adreçades a neutralitzar-ne el possible impacte negatiu en la situació de les dones i els homes considerats com a col·lectiu»

D'acord el que estableix l'article 10.1 «el Govern de les Illes Balears, l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i l'Institut Balear de la Dona han de vetlar per garantir la coordinació i la integració adequades de les accions en matèria d'igualtat de dones i homes, i han d'adoptar les mesures necessàries respecte d'això».

Es sol·licita que se'ns remeti una còpia de la redacció definitiva de la norma, per comprovar la inclusió de mesures i accions que contribueixin a la consecució de la igualtat d'oportunitats real entre dones i homes.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altre millor fonamentat.

Palma, en data de la signatura electrònica del document

La tècnica de l'Institut Balear de la Dona

Maria Estarellas Ribas

C. d'Aragó, 26, 1r E
07006 Palma
Tel. 971 17 89 89
<http://ibdona.caib.es>

GOVERN
ILLES
BALEARS\

DOCUMENT ELECTRÒNIC

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

1657189772810-460350568-8807376010393364855

ADREÇA DE VALIDACIÓ DEL DOCUMENT

<https://csv.caib.es/hash/1657189772810-460350568-8807376010393364855>

INFORMACIÓ DELS SIGNANTS

Signant

MARIA ESTARELLAS RIBAS

CERTIFICADO ELECTRÓNICO DE EMPLEADO PÚBLICO

COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Data signatura: 07-jul-2022 12:32:01 PM GMT+0200

"Data signatura" és la data que tenia l'ordinador del signant en el moment de la signatura

METADADES DEL DOCUMENT

Nom del document: IAIG_190_22.pdf

Data captura: 07-jul-2022 12:41:00 PM GMT+0200

Les evidències que garanteixen l'autenticitat, integritat i conservació a llarg termini del document es troben al gestor documental de la CAIB

Pàgines: 10

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/1657189772810-460350568-8807376010393364855>

CSV: 1657189772810-460350568-8807376010393364855

Informe d'avaluació d'impacte de gènere del *Projecte d'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional d'organització i funcionament dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional*

Fets

En data 6 de juny de 2022 la directora general de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe d'avaluació d'impacte de gènere del *Projecte d'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional d'organització i funcionament dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional*; en virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb l'establert en l'article 5.3 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, que disposa que «en el procediment d'elaboració de les lleis i de les disposicions de caràcter general dictades, en el marc de les seves competències, per les administracions públiques de les Illes Balears, s'hi ha d'incorporar un informe d'avaluació d'impacte de gènere, que tindrà per objecte, com a mínim, l'estimació de l'impacte potencial del projecte normatiu en la situació de les dones i dels homes com a col·lectiu, i també l'anàlisi de les repercussions positives o adverses, en matèria d'igualtat, de l'activitat projectada».

Revisió del contingut

Consideracions jurídiques

Els principals fonaments jurídics relacionats amb la promoció de la igualtat real i efectiva entre dones i homes d'àmbit internacional, estatal i autonòmic, són, entre d'altres:

1. La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW), aprovada per l'Assemblea General de Nacions Uni-

des el 18 de desembre de 1979, ratificada per Espanya.

2. La Carta de Drets Fonamentals, signada i proclamada el 7 de desembre de 2000 en el Consell Europeu de Niça, en els articles 21 i 23. La Carta Europea per a la igualtat de dones i homes en la vida local, que convida als governs regionals i locals a exercir les seves competències en favor d'una major igualtat entre totes les persones. La Constitució espanyola, en són especialment rellevants l'article 14 i el 9.2.
3. La Llei 30/2003, de 13 d'octubre, sobre mesures per incorporar la valoració de l'impacte de gènere en les disposicions normatives elaborades pel Govern.
4. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
5. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.
6. La Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, a l'article 17.
7. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

Anàlisi del context

Constitueix l'objecte de la norma la regulació de les actuacions dels equips d'atenció primerenca (EAP d'ara en endavant) com a serveis d'orientació educativa dependents de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, així com la seva estructura, organització, àmbit d'actuació, funcions i funcionament per garantir l'orientació i el suport educatiu i facilitar als centres de primer cicle d'educació infantil l'organització d'una resposta educativa inclusiva.

Revisió del llenguatge

La resolució 14.1 aprovada per la Conferència General de la UNESCO de 1987 estableix que en la mesura possible, s'ha d'evitar l'ús de terminologia que es refereixi explícita o implícitament a un sol sexe. Per altra banda, l'any 1990 el Consell de Ministres de la Unió Europea va aprovar la Recomanació sobre l'eliminació del sexisme en el llenguatge, considerant que aquest és un instrument essencial en la formació de la identitat social de les persones i va proposar tres mesures bàsiques a complir per part dels Estats membres:

— Incorporar iniciatives que promoguin un llenguatge no sexista.

— Promoure en els textos jurídics, educatius i de l'administració pública l'ús de terminologia harmònica amb el principi d'igualtat de gènere.

— Fomentar la utilització d'un llenguatge lliure de sexisme en els mitjans de comunicació.

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes, planteja a l'article 14.11 entre els criteris generals d'actuació dels poders públics «La implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques».

Per altra banda, l'Article 8 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, disposa que:

1. Les administracions públiques de les Illes Balears han de garantir un ús no sexista del llenguatge. Els poders públics i els organismes, les entitats i les societats dependents d'aquests faran un ús no sexista del llenguatge en totes les seves comunicacions escrites, en l'atenció personal i en els mitjans de comunicació.
2. Les administracions públiques de les Illes Balears promouran que en tots els àmbits tant públics com privats es faci un ús no sexista del llenguatge.
3. Les administracions públiques de les Illes Balears han de reproduir una imatge plural, diversa i no estereotipada de les dones i els homes, tal com estableix la normativa vigent en matèria de publicitat audiovisual i de publicitat il·lícita.

S'han detectat expressions que invisibilitzen les dones en el text, per la qual cosa es fan les indicacions següents per a la utilització d'un llenguatge inclusiu, es suggereix que es substitueixi:

- «dels alumnes» per «de l'alumnat», que és una expressió genèrica i es refereix al conjunt d'alumnes sense fer distinció de gènere
- «els professors» per «els professors i professores», o bé els genèrics «el professorat», «el personal docent» o «l'equip educatiu»
- «del coordinador» per «del coordinador o coordinadora»
- «als directors» per «als directors o directores» o bé el genèric «la direcció del centre», si el context ho permet. Ídem per la forma singular «el director» per «el director o directora»
- «dels seus fills» per «dels seus fills, filles, tutelats o tutelades»
- «el tutor» per «el tutor o tutora»
- «professors» per «professors i professores» o bé «professorat»

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes és la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules: les nines, ja des de la pri-

mera infància, aprenen amb un llenguatge androcèntric un coneixement androcèntric que les oculta i les converteix en invisibles com a subjectes que aprenen.

Cal reflectir la presència de les dones en els texts que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric, especialment quan es refereix a persones físiques.

Anàlisi de la pertinència

El projecte normatiu examinat per la seva naturalesa pot i ha d'incidir sobre les desigualtats entre dones i homes, atès que l'educació és un pilar fonamental en la construcció dels individus i de la societat. L'escola i els serveis que ofereix, com els que es presten des dels EAP, té una funció socialitzadora indiscutible i les institucions educatives tenen la responsabilitat i el deure de vetllar pel respecte dels drets i les llibertats fonamentals i en la igualtat de drets i oportunitats entre dones i homes. Per tant, és oportú tenir en compte la dimensió de gènere i incorporar mesures positives que contribueixin a l'eliminació de les desigualtats de gènere.

Conseqüentment, l'educació ha de tenir un impacte transformador i la perspectiva de gènere ha de ser un dels elements fonamentals de la norma. Pot modificar rols i estereotips de gènere i pot intervenir en el desenvolupament d'una societat més igualitària, equitativa i justa. És per això que en base a la legislació vigent es recorden les següents disposicions:

— L'article 4, especialment els punts 1 i 2 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, referent als principis i valors del sistema educatiu:

1. El sistema educatiu espanyol ha d'incloure entre les seves finalitats la formació en el respecte dels drets i les llibertats fonamentals i de la igualtat entre homes i dones, així com en l'exercici de la tolerància i de la llibertat dins els principis democràtics de convivència. Igualment, el sistema educatiu espanyol ha d'incloure, dins els seus principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la plena igualtat entre homes i dones i la formació per a la prevenció de conflictes i per a la resolució pacífica d'aquests.
2. L'educació infantil ha de contribuir a desenvolupar en la infància l'aprenentatge en la resolució pacífica de conflictes.

— Els articles 23 i 24 de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes; sobre l'acció administrativa per la igualtat:

Article 23. L'educació per a la igualtat de dones i homes.

El sistema educatiu ha d'incloure entre els seus fins l'educació en el respecte dels drets i les llibertats fonamentals i en la igualtat de drets i oportunitats entre dones i homes.

Així mateix, el sistema educatiu ha d'incloure, dins els principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la igualtat efectiva entre dones i homes i el foment de la igualtat plena entre les unes i els altres.

Article 24. Integració del principi d'igualtat en la política d'educació.

1. Les administracions educatives han de garantir el mateix dret a l'educació de dones i homes a través de la integració activa, en els objectius i en les actuacions educatives, del principi d'igualtat de tracte, i evitar que, per comportaments sexistes o pels estereotips socials associats, es produeixin desigualtats entre dones i homes.
2. Les administracions educatives, en l'àmbit de les seves respectives competències, han de desenvolupar, amb aquesta finalitat, les actuacions següents:
 - a) L'atenció especial en els currículums i en totes les etapes educatives al principi d'igualtat entre dones i homes.
 - b) L'eliminació i el rebuig dels comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposin discriminació entre dones i homes, amb especial consideració en els llibres de text i materials educatius.
 - c) La integració de l'estudi i aplicació del principi d'igualtat en els cursos i programes per a la formació inicial i permanent del professorat.
 - d) La promoció de la presència equilibrada de dones i homes en els òrgans de control i de govern dels centres docents.
 - e) La cooperació amb la resta de les administracions educatives per al desenvolupament de projectes i programes dirigits a fomentar el coneixement i la difusió, entre les persones de la comunitat educativa, dels principis de coeducació i d'igualtat efectiva entre dones i homes.
 - f) L'establiment de mesures educatives destinades al reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la Història.

— Els articles 26, 28, 30 i 51 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes:

Article 26. Disposicions generals

1. Les polítiques públiques educatives s'han d'adreçar a aconseguir un model educatiu basat en el desenvolupament integral de la persona al marge dels estereotips i els rols segons el sexe, l'orientació i la identitat sexuals, el rebuig de qualsevol forma de discriminació, el tractament de la diversitat afectiva i sexual, i la garantia d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere. Per això, s'ha de potenciar la igualtat real de dones i homes en totes les seves dimensions: curricular, organitzativa i altres.
2. L'administració educativa ha de tenir com un dels seus principis bàsics la prevenció de conductes violentes en tots els nivells educatius, especialment de la violència masclista.
3. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir la posada en marxa en els centres de projectes coeducatius que fomentin la construcció de les relacions igualitàries de les dones i els homes sobre la base de criteris d'igualtat que ajudin a identificar i eliminar les situacions de discriminació per orientació i identitat sexuals i les de violència masclista.
4. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir que en tots els centres educatius hi hagi una persona responsable de la coeducació, amb formació específica, que impulsi la igualtat de gènere i faciliti un coneixement millor dels obstacles i les discriminacions que dificulten la plena igualtat de dones i homes. Aquesta tasca de responsabilitat en matèria de coeducació pot ser compatible amb altres funcions en el centre.

5. L'administració educativa de les Illes Balears ha de garantir la formació permanent del professorat en matèria de coeducació.

6. L'administració educativa de les Illes Balears ha d'exigir el compliment de l'article 126.2 de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, de l'educació, en el sentit que, una vegada constituït el consell escolar del centre, aquest òrgan ha de designar una persona per impulsar mesures educatives per fomentar la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

7. L'Administració educativa ha d'arbitrar les mesures per garantir la participació equilibrada de dones i homes en els llocs directius i de decisió. Així mateix, ha de formular accions de conciliació en la vida laboral, la personal i la familiar per afavorir la promoció professional i la formació permanent de tot el personal docent.

8. Els centres educatius sostinguts amb fons públics han d'adoptar pràctiques de coeducació i afavorir la formació en igualtat, tal com disposa la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.

Article 28. Materials didàctics

1. En tots els centres educatius de les Illes Balears, públics, concertats i privats, no es poden elaborar, difondre i utilitzar materials didàctics que presentin les persones com a inferiors o superiors en dignitat segons el sexe, per orientació sexual o identitat sexual, o com a objectes sexuals, ni els que justifiquin o banalitzin la violència masclista, o hi incitin. Aquestes consideracions s'han d'aplicar als materials didàctics en qualsevol tipus de suport, inclosos els objectes digitals.

2. Els llibres de text i els materials, en qualsevol suport, dels centres educatius de les Illes Balears han de respectar les normes esmentades en el punt anterior, han de fer un ús no sexista del llenguatge, han d'evitar la invisibilització de les dones per mitjà del llenguatge i han de garantir en les imatges o les representacions la presència equilibrada i no estereotipada de dones i homes.

Article 30. Formació

1. L'administració educativa ha d'adoptar les mesures necessàries per incloure en els plans de formació del professorat una preparació específica en matèria d'igualtat d'oportunitats de dones i homes, coeducació, violència masclista i educació afectiva i sexual.

2. L'oferta de formació permanent adreçada al professorat, a més d'integrar la filosofia de la coeducació, ha d'incloure entre les temàtiques adreçades a la formació en centres les relacions amb la història de les dones i la prevenció, la detecció i les formes d'actuació davant la violència en l'àmbit escolar.

Article 51. Dret i deure de la coresponsabilitat de dones i homes en l'àmbit públic i privat

1. Les dones i els homes a les Illes Balears tenen el dret i el deure de compartir adequadament les responsabilitats familiars, les tasques domèstiques i la cura i l'atenció de les persones en situació de dependència, per possibilitar la conciliació de la vida laboral, la personal i la familiar i la configuració del seu temps, a fi d'assolir la igualtat efectiva d'oportunitats de dones i homes.

2. Les administracions públiques de les Illes Balears han de prendre mesures a fi de fomentar la coresponsabilitat en la vida laboral, la familiar i la personal de les dones i els homes, tenint en compte els nous models de família.

— L'article 5 de la Llei 8/2018, de 31 de juliol, de suport a les famílies:

Article 5. Situacions familiars amb necessitat de més protecció

1. Són famílies en situació de protecció especial les que han de tenir una atenció prioritària o específica, atesa l'especial dificultat per acomplir la cura i l'atenció als membres que en formen part, en situació de vulnerabilitat econòmica o social.
2. Les situacions familiars amb necessitat de més protecció són les següents:
 - a) Famílies nombroses.
 - b) Famílies monoparentals.
 - c) Famílies en risc social i víctimes de violència masclista.
 - d) Famílies amb persones en situació de dependència o amb persones amb discapacitat.
 - e) Famílies en situació de vulnerabilitat econòmica especial.
3. Aquestes situacions familiars són prioritàries en l'accés al conjunt dels programes i els serveis públics que desenvolupin i prestin les administracions i el sector públic de les Illes Balears, sens perjudici que també s'utilitzin altres factors de prioritització, com ara la renda.

— Els apartats *h)* i *j)* de l'Article 26 de la Llei 8/2018:

- h) Incloure l'educació en valors relacionats amb la igualtat, la corresponsabilitat i l'educació emocional, i especialment la pluralitat familiar, com a part transversal de l'àmbit curricular, del material didàctic i del projecte educatiu de centre. Aquests continguts s'han d'integrar en els plans de formació del professorat per a la conscienciació sobre la diversitat familiar.
- j) El Govern de les Illes Balears garantirà una educació inclusiva que satisfaci les necessitats d'aprenentatge i faciliti el desenvolupament de les potencialitats de cada alumne tenint en compte les diferents situacions familiars.

El Projecte d'Ordre objecte d'anàlisi inclou elements correctors relatius al canvi d'actituds i mentalitats que faciliten l'inici d'un canvi social en pro de la no discriminació. En són una mostra els articles 3.f) i 11.e) que destaquen les relacions dels EAP amb les famílies, de tal manera que l'actuació dels i les professionals contribueixi a l'empoderament dels pares i mares, millorant les seves habilitats i promovent espais de coordinació i trobada.

Per altra banda, en referència a les famílies en situacions singulars és remarcable allò que disposa l'article 14 de l'Ordre, atès que els fills i filles de les famílies que es descriuen en el citat article mereixen especial atenció socioeducativa i suport per part dels i les professionals dels EAP i altres serveis. En relació a les situacions de major risc o vulnerabilitat social, és remarcable l'article 20.3 l) sobre l'accés als recursos dels infants en situació de vulnerabilitat socioeducativa i altres situacions de risc.

Destaquen també entre les actuacions del EAP, la promoció de l'educació en la no violència i la resolució pacífica de conflictes, tal i com s'exposa a l'article 17 de l'Ordre.

Propostes de millora i recomanacions

En base a l'expressat anteriorment, es considera que la normativa ha incorporat en el seu articulat les disposicions legals en matèria d'igualtat i suport a les famílies. No obstant, caldria fer un incís en les funcions de l'EAP sobre prevenció i detecció de les situacions de maltractament: a l'article 17.3 de l'Ordre s'especifica que «Els professionals dels EAP han de col·laborar activament en la prevenció, detecció i actuació davant qualsevol tipus de maltractament, sigui dins l'entorn escolar o qualsevol altre entorn, que pugui afectar els membres de la comunitat educativa». En base a l'article 95.2 de la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, per als i les professionals de l'àmbit que ens ocupa és especialment exigible el deure de comunicació i denúncia de les possibles situacions de maltractament:

Article 95. Deure de comunicació i denúncia

1. Qualsevol persona que tengui notícia, sospita o evidència d'una situació de possible maltractament, risc o desemparament d'un infant o un adolescent, sens perjudici de prestar-li immediatament l'auxili que necessiti, té el deure de posar-ho en coneixement de l'autoritat o els seus agents més pròxims, que n'han de garantir la reserva i la confidencialitat degudes. En cas de particulars, es mantindrà l'anonimat de la persona comunicant si així ho desitja.

2. Aquest deure és especialment exigible a les persones que tinguin notícia, sospita o evidència d'aquestes situacions per raó de la seva professió, funció o càrrec en l'àmbit de l'atenció a la infància i l'adolescència. A aquest efecte, si es detecten aquestes situacions, independentment d'altres comunicacions que s'hagin de fer segons l'ordenament jurídic vigent, ho han de notificar al Registre Unificat de Maltractament Infantil.

Cal recordar que als efectes de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes a l'article 65.3 també es consideren víctimes les filles i els fills de la mare víctima de violència (es defineix allò que s'entén per violència masclista a l'article 65). Per tant, s'hauria incorporar l'article 95.2 de la Llei 9/2019 a l'Ordre, de tal manera que entre les funcions de l'EAP (juntament amb la resta de membres del centre educatiu) s'especifiqui i clarifiqui el seu deure de comunicació i denúncia de les possibles situacions de maltractament, risc o desemparament dels infants beneficiaris del servei.

A més, es recomana introduir els suggeriments de la revisió del llenguatge per tal d'evitar una redacció sexista del text normatiu. Per evitar l'ús del masculí com a genèric disposem d'altres recursos lingüístics: l'ús de formes dobles o formes genèriques o el canvi de redacció de la frase.

Sol·licitud informació

D'acord el que estableix l'article 5.4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes «de conformitat amb l'informe d'avaluació d'impacte de gènere, el projecte normatiu ha de respectar la igualtat de sexes mitjançant la reducció o l'eliminació de les desigualtats detectades i ha d'incloure les mesures adreçades a neutralitzar-ne el possible impacte negatiu en la situació de les dones i els homes considerats com a col·lectiu»

D'acord el que estableix l'article 10.1 «el Govern de les Illes Balears, l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i l'Institut Balear de la Dona han de vetlar per garantir la coordinació i la integració adequades de les accions en matèria d'igualtat de dones i homes, i han d'adoptar les mesures necessàries respecte d'això».

Es sol·licita que se'ns remeti una còpia de la redacció definitiva de la norma, per comprovar la inclusió de mesures i accions que contribueixin a la consecució de la igualtat d'oportunitats real entre dones i homes.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altre millor fonamentat.

Palma, en data de la signatura electrònica del document

La tècnica de l'Institut Balear de la Dona

Maria Estarellas Ribas

